

Pædagogisk læreplan for

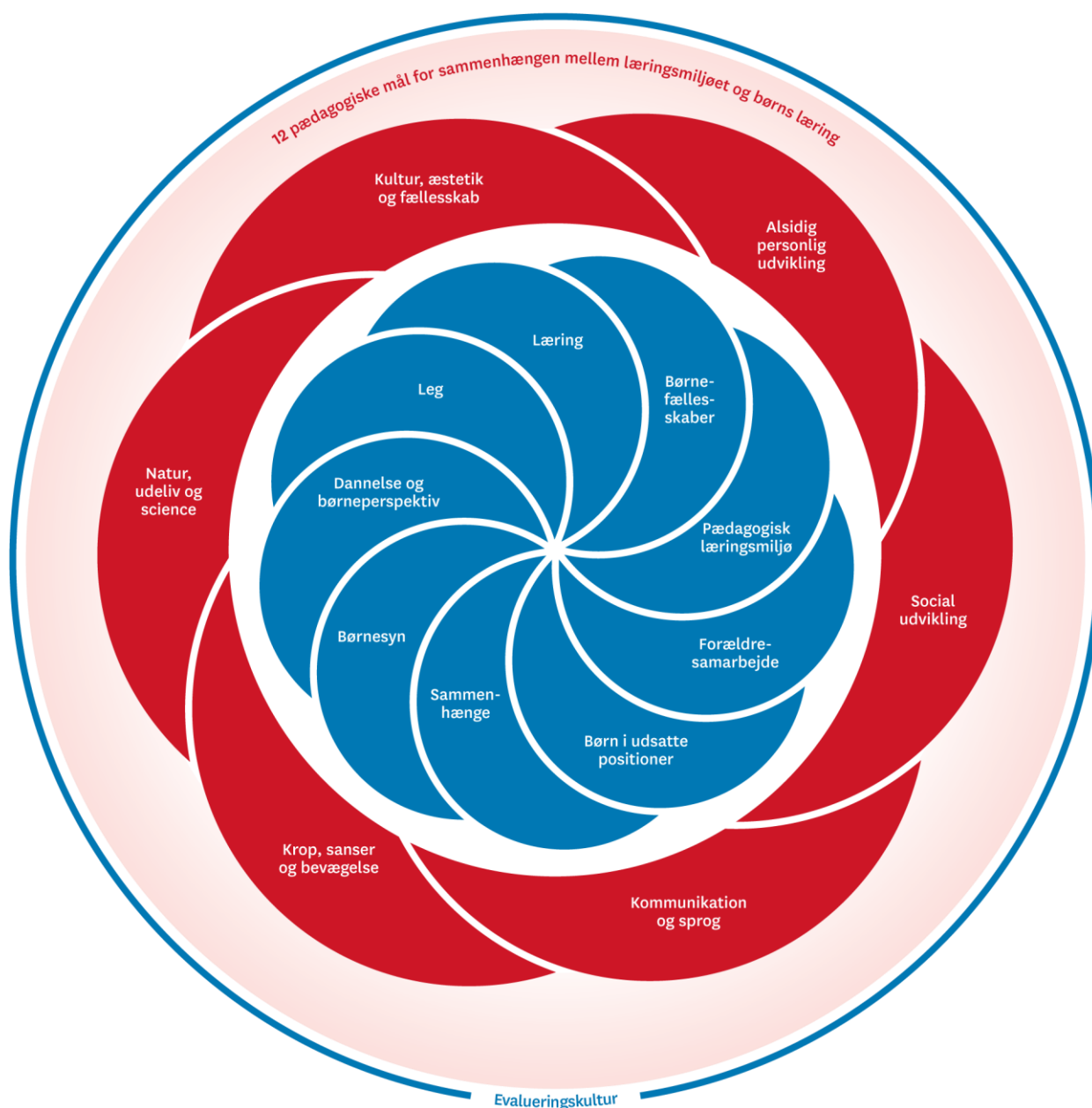
Børnehuset Rørsangervej 3 – 6 år

2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den

tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen

Hvem er vi?

Børnehuset Rørsangervej er normeret til 90 børn, heraf en vuggestueafdeling med 30 børn og en børnehaveafdeling med 60 børn.

Vuggestuen er inddelt i to aldersopdelte grupper, som hedder Ællinger og Kyllinger. For at skabe overskuelighed og tryghed får barnet og forældre en kontaktperson som har den primære opgave at tage sig af barnet det første stykke tid og ligeledes sørge for at familien får den nødvendige og gode information og samtale vedrørende deres barns udvikling og trivsel. Børnenes alder er 0-3 år i vuggestuen.

I vuggestuen er der 9 ansatte hvoraf den ene er studerende fra Via.

Børnehavens børn er fordelt på 3 grupper. Grupperne hedder Bænkebidder – Græshopper – Mariehøns.

De to grupper er aldersblandende og den sidste gruppe er vores storbørnsgruppe/skolegruppe. Til grupperne er tilknyttet faste voksne som har den primære kontakt til børn og forældre. Kontaktpersonerne sørger for at familien får den nødvendige og gode information og samtale vedrørende deres barns trivsel Børnenes alder er 3 – 5/6 år.

I børnehaven er der ansat 6 personaler. Vi har også PAU studerede og folk i arbejdsprøvning. Vi tager imod praktikanter fra folkeskolerne og hjælper gerne Jobcentrene med at finde plads til flerkulturelle folk der eks: skal arbejde med deres sprog.

Derudover har vi en Køkkenleder som arbejder ud fra måltidsmærket.

Desuden er der et rengøringsfirma ansat under kommunen og en Pedel som vi deler med den nærliggende Finderuphøj skole.

Børnehuset ligger i den vestlige del af Viborg Kommune og er placeret midt i et parcelhus område. Vi er naboer med Finderuphøj skolen og samarbejder med dem og de omkringliggende dagtilbud. Vi er ligeledes naboer til små grønne oaser som vi bruger meget i forhold til udeliv og projekter. Skoven der ligger tæt på er kendt og brugt af alle vores børn og personaler. Vi har en Fantastisk legeplads som giver mulighed for at arbejde med alle børns trivsel og udvikling. Vi bruger legepladsen som det tredje rum med både madlavning, musik og relations og kompetence udvikling.

Vi er en del af Viborg Kommunes Vest område med en overordnet Dagtilbudsleder tilknyttet og fælles økonomi.

Personalet er uddannet i **Marte Meo principperne** og arbejder ud fra **Barnet i Centrum**. Nogle har videreuddannet sig i pædagogisk dokumentation, krop og bevægelse, kommunikation, videnskabsteorier, udsatte børn, vejlederrollen for pædagog studerende.

Vi sørger for at videreuddanne personalet når der er brug for det i forhold til vores pædagogiske praksis og i forhold til de børn vi modtager og deres familiemæssige forhold

De 5 Marte Meo principper

Analysen af videomaterialet foretages ud fra de 5 Marte Meo principper.

Er disse 5 principper til stede i samspil, er der en meget stor chance for at samspillet er konstruktivt og udviklingsstøttende.

1. princip: At følge initiativ

Der er 3 former for initiativer: Verbale initiativer, handleinitiativer og følelsesinitiativer.

At følge den andens initiativer, handler om at se, høre og være opmærksom på de ytringer, handlinger og følelser, som initiativerne viser.

Den voksnes/omsorgspersonens opmærksomhed må være rettet mod den andens opmærksomhed. En persons initiativer viser altid, hvad han/hun er optaget af, samt behov og udviklingstrin.

At følge den andens initiativer sikre, at udviklings- og læringsprocesser sker på hans/hendes præmisser, og dette vil vilkårligt understøtte og udvikle hans/hendes særlige individualitet, med henblik på at opnå sundt velvære, selvtillid, selvstændighed, empati, socialitet m.m.

2. princip: Positiv bekræftelse af initiativ

Hvorledes er den voksnes/omsorgspersonens respons på den andens initiativer og i hvilket omfang mødes den andens initiativer med positiv bekræftelse, negativ bekræftelse eller ingen bekræftelse? Det handler om, at den anden får opmærksomhed og anerkendelse for hans/hendes initiativer da det er af vital betydning for selvstændighedsudviklingen. Selvstændighed udvikles når den anden oplever, at kunne stole på sine sanseindtryk, følelser og handlinger.

Den anden bliver således set og anerkendt for det han/hun er - det giver ofte lyst til mere udforskning af verden og vitaliteten aktiveres.

Negativ bekræftelse i form af kritik og bebrejdelse giver ikke den anden konstruktive adfærdsmodeller til at navigere efter i verden. Der gives ingen anvisninger for hvad den anden så kan gøre.

Når man bliver fulgt i sine initiativer, kan man ofte koncentreres sig i længere tid, da aktiviteterne da er meningsfulde.

Anerkendelse er at give kraft til den andens oplevelse.

3. princip: At sætte ord på egne og den andens initiativer

Ved at sætte ord på egne initiativer gør man sig selv forudsigelig for den anden.

Ved at sætte ord på den andens initiativer stimuleres hans/hendes udvikling, både emotionelt, kognitivt og socialt.

Ved at sætte ord på den anden får den anden accept og anerkendelse for sine initiativer og oplevelsen af at være OK. Den anden bliver hermed tydeligere for sig selv og andre. Selvværdet vokser.

4. princip: Turtagning: Turtagning handler om at dele fælles opmærksomhed, skiftes til at tage ture - kort sagt at give og modtage. Man fordyber sig i et emne, da man uddyber emnet ved at tage ture omkring det og ved at følge den andens initiativer. Der er to former for turtagning. Den ene er i gruppesammenhæng, hvor den voksne/omsorgsgiveren/lederen har den positive ledelse og dermed ansvaret for at alle bliver hørt og set og at der skabes en følelse af samhørighed i gruppen. Den anden form for turtagning er omkring et emne eller en handling, hvor der er to eller flere deltagere. Man skiftes her til at tage ture. I udviklingsstøttende samspil fungerer turtagning af sig selv. Man skiftes til at komme på banen og udveksler initiativer i forhold til den fælles kontekst

5. princip: Positiv ledelse

Positiv ledelse er måden hvorpå den voksne/omsorgspersonen organiserer samspillet, så opgaver bliver udført udviklingsstøttende og konstruktivt.

Vigtige elementer er:

- At skabe og tydeliggøre strukturen for samspillet
- At give anvisninger for det der skal gøres frem for korrektioner
- At følge den andens initiativer
- At anerkende initiativerne
- At sætte ord på egne forventninger
- At tage ledelse
- Ledelsestøt i det verbale udtryk
- Skabe en god følelsesmæssig stemning
- Er der noget ved at være tilstede

Positiv ledelse øger ofte evne og lyst til samarbejde

I efteråret 2020 og foråret 2021 har vi et fokuseret Marte Meo forløb i vuggestuen. Dette forløb er tilknyttet en uddannet Marte Meo konsulent fra Viborg Kommunes Ressourcekorps.

Vi skal i forløbet optage videoer, som handler om personalets tilgang til de enkelte børn og kigge på hvordan den gode relation gør en forskel for barnet. Dvs vi kigger på det der virker og bygger videre på det.

Der vil blive en evaluering, både på projektet og på de enkelte videoer. Her vil forældrene blive involveret.

Vi vil lave en Smitte model på det der fungerer godt for barnet og de involverede voksne

Billeder vil blive lagt ud

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

Lover fastsætter at alle elementer i det fællespædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske lærerplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud

- **Børnesyn:** Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn har ret til at være børn, at være forskellige og udvikle sig i forskelligt tempo. Børn har ret til udfordringer der kan stimulere og understøtte deres trivsel og læring, udvikling og dannelse. Børn har ret til voksne der drager omsorg og nærvær og giver den tryghed der skal til for at alle børn kan trives uanset alder, køn og udvikling. De voksne skal rammesætte den pædagogiske hverdag så barnet oplever demokrati, mulighed for de gode lege og relationer og bliver mødt og hørt på initiativer og vilje og lyst til aktivt at deltage og være deltagende i de organisatoriske rammer og læringsmiljøer der tilbydes. Vores kerneopgave er ” **Sammen støtter vi barnet i at mestre eget liv**” Dette gør vi sammen med forældrene, hvor vi i en positiv dialog, samarbejder om barnets trivsel, udvikling og læring. Dette gør vi i den daglige kontakt, ved forældresamtaler, ved forældremøder, og ved at lægge dagbøger og billeder/videoer ud på Børnenettet. Vores værdier. Engagement, respekt, åbenhed og tryghed er med til at skabe et trygt og anerkendende miljø for børnene, hvor de får mulighed for lære mest muligt
- **Dannelse og børneperspektiv:** Dannelse er en form for livslæring hvor barnet forankrer værdier og viden og lærer at handle i verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

Et børneperspektiv foregår fra børnehøjde med udgangspunkt i praksis fra både det sociale, det individuelle og det fællesskab et barn deltager i og sætter sine spor i. Det er et blik på den fælles praksis som børn tager del i sammen med andre børn og voksne. Alle børn skal inviteres ind i fællesskaber og være aktiv deltagende.

Personalet lægger i det daglige, vægt på at se og forstå det enkelte barn i forhold til dets udvikling. Personalet følger børnenes interesser som afsæt til at understøtte deres læring, og der tilrettelægges aktiviteter hvor der veksles mellem fokus på det enkelte barn og fællesskabet. Personalet er rollemodeller for børnene dels for at inspirere til den gode relation og dels for at sætte ord på børnenes handlinger og følelser. Personalet er ligeledes gennem deres adfærd med til at lære børnene om konfliktløsning, god kommunikation og guidning i relationskompetence.
- **Leg :**Legen er grundlæggende element i forståelsen af barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Gennem legen tilegner barnets sig den verden de befinder sig i både hjemme og i dagtilbuddet. Legen fremmer fantasien, sproget, nysgerrigheden og de sociale kompetencer. Barnet tilegner sig en viden om sig selv og andre og giver afsæt for et godt selvværd og identitet. Legen kan opstå spontan, kan initieres af de voksne med henblik på guidning og støtte og kan være et aktiv i forhold til venskaber og interesser.

Legen kan give de voksne et blik på hvad der optager børnene og hvad der evt. kan være en udfordring som skal arbejdes med

- **Læring** : Børn lærer gennem udforskning og ved at være nysgerrige og aktive i deres hverdag. Børn lærer gennem spørgsmål og undren og gennem deres egen medvirken til forandringer og gennem deres deltagelse i sociale interaktioner.
- **Børnefællesskaber**. Alt leg, dannelse og læring sker gennem et fællesskab med andre børn og voksne. Fællesskabet giver mulighed for at alle kan deltage og samtidig også give plads til forskellighed. Børnefællesskaber kan være i det store fællesskab men også i de små fællesskaber hvor man kan øve sig i sociale kompetencer, sprog eller bare turde være sammen med andre. Fællesskaberne er vigtige pædagogiske redskaber som skal rammesættes netop for at alle børn oplever sig værdsat, respekteret og som en del af et fællesskab. En deltagelses mulighed kan være i det store fællesskab hvor alle børn er med og det kan være i et mindre fællesskab hvor der er få børn, og hvor børnene kan øve sig i eks.sprog og relationer.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Læring er tilegnelse af reaktionsmåder, vaner, færdigheder, kundskaber, kompetencer og viden. Børn lærer gennem leg og aktiviteter og hverdagens rutiner, hvori de afprøver og realiserer deres færdigheder og sociale kompetencer

Vores lærings- og børnesyn ser det enkelte barn som værende unik og kompetent med egen individualitet og personlighed. Børnenes kompetencer skal opdages, kendes, erkendes, anerkendes og bekræftes. Her er de voksnes faglige kompetencer og viden betydningsfuld. Vi skal gennem faglige og pædagogiske metoder, refleksioner, overvejelser og de fysiske rammer finde ud af hvad børnene kan nu og hvad de skal kunne på længere sigt i den nærmeste udviklingszone, samtidig med at vi støtter børnenes læring og udvikling.

De bedste vilkår for læring er når både børn og voksne er motiverede, engagerede og indgår i ligeværdige relationer. Det forudsætter et trygt, anerkendende og inspirerende miljø, hvor børnene har mulighed for fordybelse i leg og hvor børnene føler sig som en del af et fællesskab og med empatiske voksne der følger børnenes spor. Vi arbejder med at tilbyde flere differentierede børnefællesskaber i løbet af dag. EKS: samling, små fordybelses grupper, turgrupper, børn på tværs grupper, pigegrupper, drengegruppe osv. Dette giver børnene mulighed for venskaber og interessefællesskaber på tværs af alder og køn og det giver de voksne omkring børnene mulighed for at arbejde med at guide, medforske, medopleve og rammesætte en aktivitet efter behov og mulighed for støtte og trivsel for de enkelte børn.

Det er de voksnes rolle at skabe et trygt og inspirerende miljø med en kultur af gensidig anerkendelse og forståelse. Dette gør den voksne ved at:

1. Bekræfte: " jeg hører hvad du siger, ser hvad du gør"
2. Forståelse: " Jeg forsøger at sætte mig ind i hvorfor du gør som du gør"
3. Åbenhed " Jeg er parat til at følge din tankegang"
4. Adskillelse " Jeg adskiller det der sker i mig, fra det der sker i dig.

De fysiske rammer er en vigtig del af læringsmiljøet og derfor har vi forskellige zoner der inspirer til børnenes forskellige interesser og ønsker. Disse zoner er fleksible alt efter børnenes behov og de pædagogiske tiltag der er i gang. Vi bruger ligeledes udelivets rammer som en stor del af vores læringsmiljø. Dette er både i forhold til vores egen legeplads men også i forhold til de tilbud vores lokale omgivelser kan give os: skov- eng- haver-byggepladser- o-lign.

Vi i gang med en proces omkring inddragelse af mad og køkken i vores pædagogiske hverdag. Dette er en proces vi arbejder med løbende i 2020 og 2021 når vilkårene (Corona) forbedrer sig.

SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Vi ser barnet og dets familie som en vigtig del af vores hverdag. For at kunne forstå barnet må vi også forstå barnets familiemæssig baggrund. For at familien kan forstå hvad vores dagtilbud består af og kan give en god trivsel for deres barn/børn skal vi først og fremmest sørge for en god kommunikation.

Kommunikation er mange ting. Vi prioriterer den daglige snak, men har også stor fokus på voksen dialog væk fra børnene. Vi har vores normale samtaler ved opstart, når barnet har været hos os 3 måneder og ellers ved behov og når barnet skal i skole. MEN vi har også 10 min. Snakke når der er særlige tiltag i gang omkring barnet. Dette, for at vi sammen kan initiere det bedste for barnets trivsel, nemlig at barnet føler sig set og hørt både hjemme og hos os og at vores metoder for at opnå en god trivsel er ens. Så vi evaluerer på disse tiltag sammen.

Vi holder sommerfest- bedstedag- foredrag og lign for forældrene dels for at give forældrene mulighed for at hører om vores hverdag men også for at forældrene kan møde hinanden.

Vi vil gerne i dialog med forældrene omkring vores værdier og pædagogiske hverdag, så vi er i gang med en proces hvor vi gennem nyhedsbreve beskrive hvad og hvorfor vi gør som vi gør og hvordan vi gerne vil have forældrene med på sidelinjen.

Vi er også i gang med at optimere på vores billeder, videoer og dagbøger for de enkelte stuer- en proces der er godt i gang.

Vi vil gerne skabe et tillidsfuldt og konstruktivt samarbejde med forældrene og derfor er det narrative en vigtig og aktiv del af vores samarbejde. Personalet optræder faglige og professionelle i deres kommunikation og udviser empati og forståelse for hver enkelt familie og deres behov. Samtidig giver vi også forældrene et stort ansvar for at samarbejde med os gennem opbakning, gennem en god og konstruktiv dialog og gennem samarbejdet i det store fællesskab og gennem det enkelte barn.

Forældrene gives en forståelse for vigtigheden af at se hele Børnehusets børneflokk og initiativer og hjælpe deres barn til at forstå fællesskabets regler.

Vi er altid parate til at guide og vejlede og ingen sag er for stor eller for lille til at blive kigget på

Vi vil prøve at inddrage forældrene – gennem- forældrerådet- til at hjælpe med forskellige opgaver hos os eks: være med i en gruppe der kan lave et forslag til en spændende legeplads- eller være med til at arrangere loppemarkeder- maddage for forældre med forskellige kulturer osv osv. Vi er stadig i proces omkring det og afventer lige nu et forældremøde/forældrerådsmøde

Vi opfordrer til at vi alle bidrager til at bevare den gode stemning ved ikke at involvere børnene i evt. konflikter og utilfredsheder. Vi vil tværtimod gerne at det er den gode historie der har grobund hos os.

For at vi kan leve op til vores kommunikationsstrategi skal vi først og fremmest opleve at tillid og vilje til samarbejde er til stede mellem medarbejder, forældre og bestyrelse.

Vi vil bestræbe os på gennem medinddragelse, tydelighed og respekt for den enkelte at vores dagtilbud skal være et godt og trygt sted at aflevere sit barn

Kommunikation og kommandoveje i vores dagtilbud.

I et dagtilbud som vores hvor vi har mange samarbejdspartnere er det nødvendigt og godt at kende kommunikationsmetoderne og kommandovejene. Vi har derfor beskrevet en kommunikations strategi, der beskriver hvorfor, hvor hvordan og hvornår vi kommunikerer i dagtilbuddet. Denne kommunikationsstrategi findes på hjemmesiden og vil være en del af det materiale man som ny forældre og personaler som noget af det første får i hånden.

Vi har valgt tre indsatsområder som skal være bærende for vores strategi

Kommunikation

Information

Dialog/kommandoveje

Dialog/kommandoveje

VORES KOMMUNIKATION SKAL:

- Fortælle om vores værdier og pædagogiske praksis, så det giver mening og forståelse for alle – således at vi gør hvad vi siger og siger hvad vi gør.
- Være tydelig og skabe tryghed og klare forventninger hos forældre og medarbejdere om dagtilbuddets indhold.
- Fortælle de gode historier og generelt styrke kendskabet til dagtilbuddet ud i verden
- Gøre informationen let tilgængelig og sørge for at synlighed har første prioritet.
- Skabe tydelige kommandoveje, klare rollefordelinger mellem medarbejdere, ledelse, bestyrelse og forældre
- Give en fælles vidensdeling gennem en åben og udadrettet dialog som kan understøtte en god sammenhængskraft hvor alle har ret til at blive hørt

Vores Information Skal foregå gennem

- Nyhedsbreve – lange, korte, små, store – med oplysninger om alt nyt, om ændringer, om pædagogik, om personalesituationen således at alle bliver informeret på samme tidspunkt og dermed kan være med til at skabe en efterfølgende dialog og samarbejde mellem medarbejder, ledere og forældre
- Vi vil fortrinsvis bruge vores Børnenet til at meddele stort og småt, men vil også stadig bruge børnehushets tavler til at sætte beskeder op omkring aktiviteter o. Lign
- Forældrebestyrelsen vil ligeledes have deres egen opslagstavle hvor referater, dagsordener. Telefonnr. og andre relevante oplysninger vil hænge. Referater vil ligeledes kunne findes på hjemmesiden og på børnenettet og vil i en kort periode hænge på opslagstavlen

Dialogen skal

- Foregå i en ordentlig, åben, respektfuld og god tone.
- Foregå i et tillidsskabende miljø hvor ingen behøver føle sig utrygge og usikker på kontakten til medarbejdere, ledelse, bestyrelse og forældre.
- Være et dagligt redskab med respekt for den enkelte og for fællesskabet
- Foregå i et rum hvor der er tid og mulighed og ellers skal der aftales en tid til den nødvendige samtale
- Være et redskab til forståelse af forskelligheder
- Give mulighed for at blive hørt på de udfordringer der måtte være både i forhold til samarbejde i organisationen og i forhold til børnenes trivsel og hverdag.

Kommandovejene

Vi går ind for åbenhed og vil opfordre jer til at komme med både stort og småt. Vi vil alle gerne kommunikere med jer omkring barnets trivsel og vil altid stå parat til en snak omkring det der bekymrer jer. Vi bestræber os på at være tilstede, og holde vores døre åbne for jer, men der kan være situationer hvor vi må afsætte tid til dialog på et andet tidspunkt. Vi skal dog forpligtige os på altid at skaffe tid til en snak så hurtigt som muligt

Vi vil helst at kommunikationen og dialogen omkring samarbejdet forældre og personale imellem, foregår hos os i dagtilbuddet.

- Den daglige kommunikation/dialog omkring barnets trivsel i hverdagen - omkring hverdagens aktiviteter, er i første omgang det pædagogiske personale på stuerne man skal henvende sig til, idet de er tættest på børnene og de evt. udfordringer der måtte opstå. Hvis man ikke i det samarbejde kan finde en tilfredsstillende løsning, så henvender man sig til ledelsen, der så sammen med forældre og ansatte finder en løsning.
- Hvis der i forbindelse med organisationens værdier, mål og metoder opstår uklarheder så er det ledelsen man skal gå til.
- Hvis der opstår utilfredshed som har noget med personsager at gøre så skal man ligeledes gå til ledelsen
- Der kan opstå situationer hvor emnet/problemet kræver at forældrebestyrelsen bliver inddraget – dog aldrig personsager. Forældrebestyrelsen er et demokratisk valgt organ som varetager forældrenes ønsker og behov og derfor vil det være ønskeligt at inddrage dem når der er usikkerhed omkring emnet/problemet
- Ønsker forældre at bringe en sag op i forældrebestyrelsen skal det være skriftligt til formanden for bestyrelsen.
- Dagtilbuddets personale og bestyrelse har tavshedspligt, så evt. konflikter eller utilfredsheder vil blive behandlet sagligt og navnet på den der har henvendt sig vil ikke fremgå af noget referat hvis vedkommende ikke ønsker det. Det er dog sådan at navnet på personen der har henvendt sig altid vil blive nævnt under sagsbehandlingen.

Vi opfordrer til at vi alle bidrager til at bevare den gode stemning ved ikke at involvere børnene i evt. konflikter og utilfredsheder. Vi vil tværtimod gerne at det er den gode historie der har grobund hos os.

For at vi kan leve op til vores kommunikationsstrategi skal vi først og fremmest opleve at tillid og vilje til samarbejde er til stede mellem medarbejder, forældre og bestyrelse.

Vi vil bestræbe os på gennem medinddragelse, tydelighed og respekt for den enkelte at vores dagtilbud skal være et godt og trygt sted at aflevere sit barn

---

BØRN I UDSATTE POSITIONER

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi arbejder med et redskab der hedder TOPI (Tidlig opsporing og indsats)

I Topi foretages trivselsvurderinger på alle børn 3 gange årligt. Alle pædagoger besvarer de spørgsmål der er tilknyttet TOPI-redskabet og disse besvarelser ligger til grund for en kort dialog

omkring de enkeltes iagttagelser. Så foregår der en mere systematisk beskrivelse og analyse på alle børn og når et barn efterfølgende er i mistrivsel bruges analysemodellen hvor personalet kommer omkring hvilke opretholdende faktorer der findes i barnet kontekst. Forældrene inddrages i den efterfølgende proces og den tværfaglige model inddrages.

I samarbejde med forældrene får vi en handleplan for en fælles indsats, således at barnet kan komme i trivsel igen.

I Børnehuset er det højt prioriteret at inkludere børn med specielle behov i børnefællesskabet. De voksne er hele tiden opmærksom på at hjælpe og guide børnene i at danne relationer/venskaber. Derfor tilbydes fællesskab i den store gruppe, men også mindre grupper som giver mulighed for at arbejde mere indgående med mestring, læring og relationskompetencer. Der tages udgangspunkt i barnet ressourcer og der tilrettelægges aktiviteter hvor der skiftevis er fokus på det enkelte barn og børnegruppen.

Vi arbejder med piktogrammer for de børn der har brug for en forudsigelig hverdag. Ved hjælp af disse piktogrammer forberedes børnene på overgange mellem forskellige aktiviteter og hverdagens rutiner og rytmer. Der indlægges ligeledes forskellige pauser i løbet af dagen. Vi har altid et tæt samarbejde med forældre omkring barnets trivsel og udvikling. Vi har ligeledes mulighed for at inddrage relevante medaktører fra vores tværfaglige teams i forhold til handleplaner og hjælp og guidning til den pædagogiske praksis omkring børn med særligt behov.

Alle 3 årige bliver sprogvurderet og hvis der er behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats. Revurderes ved 5 års alderen. Det er lederens ansvar, sammen med sprogpædagogerne at sørge for at sprogvurderingerne bliver udført og en evt sprogindsats bliver sat i gang. Til sprogvurderingerne bruges Rambøls model. Vi har tilknyttet en logo pæd. pædagog som vi samarbejder med omkring sprogindsatserne.

Viborg Kommune har oprettet et ressourcekops som består af pædagoger med specielle uddannelsesmæssige kompetencer. Dagtilbuddene kan søge vejledning og personale timer til enkelte børn og grupper. I vores Børnehus bruger vi disse muligheder så snart der er behov for det.

SAMMENHÆNG TIL BØRNEHAVEKLASSEN

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Sammen med flere andre børnehaver har vi de seneste år haft et særligt samarbejde med Finderuphøjs skoles 0. klasses lærere og pædagoger fra SFO hvor vi har afholdt samarbejds møder der skal styrke kendskabet til hinandens praksis og tilgange:

- 2015: overgange, nysgerrighed på hinandens praksis, hvilket læringsperspektiv har hhv skolen og børnehaverne?
- 2016: læring i børnehøjde, gensidig forståelse af indsatserne i skole/børnehave, hvordan praktiseres læringsbegrebet derude, at forfine overgangen. Med udgangspunkt i materialet "Williams overgang" samt en artikel fra "Bakspejlet".
- 2017/2018: Børns deltagelses muligheder i børnehaveliv og skoleliv. Med udgangspunkt i materialet: "fællesgrundlag for børns læring"
- 2019: Børns forestillinger og forventninger til at skulle gå i skole samt oplevelsen af at være startet i skole – set fra et børneperspektiv. Med metoden børneinterview.
- 2020: Børnefællesskaber og relationsdannelse. Med samtalecafeer.

MÅLSÆTNING

Vi vil gøre vores kommende skolebørn parat til skolen og til livet.

Vi vil på Rørsangervej arbejde med den ældste gruppe børn i et børnefællesskab fra august hvert år til skolegang august året efter.

TEGN

- Børnene viser interesse i at være en del af deres nye børnefællesskab
- Børnene viser interesse i de sociale fællesskaber i gruppen
- Børnene er optaget af samværet i opgaverne
- Børnene er nysgerrige på sammenhold og venskaber
- Børnene er nysgerrige på kommunikation og fortælling
- At børnene udviser lyst til at skrive- tegne – male
- At børnene kan lytte til andre uden at afbryde og forstå en besked fra de voksne og udfører den
- At børnene kan mærke og forstå egne og andres følelser og behov
- At børnene udviser glæde, energi og lyst til projekter og at de selv er kreative og opsøgende efter ny viden
- At børnene kan give udtryk for deres holdninger og meninger omkring deres hverdag.

TILTAG

Er på vej - vi er i gang med en pædagogisk snak omkring disse tiltag

---

INDDRAGELSE AF LOKALSAMFUNDET

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn

Vi bruger vores lokalsamfund til gåture og oplevelser. Vi er i gang med at finde ud af hvordan vi kan inddrage lokalsamfundet til besøg hos os eller dem- vi er i en proces omkring det og vil inddrage forældrene og forældrerådet til at hjælpe med det. Det kan være plejehjem- handicappede – skolen (som vi har en proces igang med sammen med de øvrige institutioner i Vest)

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø

Vi har stor fokus på at etablere både udeliv og indeliv med så forskellig indretning som muligt. Vi har små og store rum- vi har tumlerum- stille rum- læserum- rum til konstruktion- udklædningsrum – værksteder både ude og inde. Legepladsen er bygget med bakker- beplantning med træer: klatretræer- træer til at gemme sig under og træer som kan bygges hule i og på. Vi har fliser til cykelture- bålsted og sandkasser forskellige steder. Der er rutchebaner og gynger og bænksæt til spise ved- tegne- bygge. Vi har pausesteder både ude og inde. Og der er mulighed for både skygge, sol, regn og vind. Vuggestuen har deres egen legeplads, men vi er i en stor proces omkring deres brug af børnehavens legeplads også.

Vi arbejder med Barnet i Centrum og Marte Meo hvilke betyder at personalet har stor fokus på det psykiske børnemiljø. Vi har stor opmærksomhed på både vores egen rolle som identifikationsmodeller for børnene og på at sørger for et samspil der giver gensidig respekt og

tolerance. Vi hjælper børnene med at give plads til forskelligheder men også at bruge sprog og handling som hindrer mobning og eksklusion.

Vi er lige nu i gang med at kigge på vores stuer og deres indretning for at kunne tilbyde børnene plads til både fordybelse og nærvær og samtidig give mulighed for bevægelse. Dette hen over hele dagen således at børnene også selv kan lege i små grupper uden at blive forstyrret. Og således at stuerne indretning giver mulighed for læring og de gode relations lege. Vi arbejder på at rummenes indretning understøtter den pædagogiske praksis.

Beskrivelse af barnet i centrum – er på vej

De seks læreplanstemaer

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

MÅLSÆTNING

Vi skaber rammerne så børnene får mulighed for at udvikle sig som selvstændige og alsidige personer, der selv kan tage initiativer og tilegne sig færdigheder på egne præmisser.

Vi skaber et miljø, der giver børnene mulighed for at opleve sig selv som et værdsat individ i et trygt børnefællesskab

TEGN

1. Børnene er nysgerrige og opsøgende i forhold til deres omverden
2. Børnene kan mærke sig selv og sine følelser ved at sige til og fra
3. Børnene tager selv initiativer og tilegner sig færdigheder på egne præmisser
4. børnene kan samarbejde og vise åbenhed overfor hinandens forskelligheder
5. Børnene indgår i differentierede fællesskaber på egne præmisser
6. børnene udviser empati og medfølelse gennem konfliktløsninger-nærvær
7. Børnene sætter ord på egne og andres følelser
8. børnene giver på eget initiativ udtryk for ønsker og behov
9. Børnene viser glæde i fællesskabet

TILTAG

1. Vi møder børnene i deres nuværende og nærmeste udviklingszone
2. Vi inddrager børnene og giver plads til medbestemmelse
3. Vi møder børnene empatisk og anerkendende så de kan spejle sig i de voksne
4. Vi støtter børnene i at sige til og fra og dermed mærke egen og andres følelser
5. Vi filmer med iPad en, ser de små klip sammen med børnene og sætter speciel fokus på relationer.
6. Vi arbejder ud fra Marte Meo principperne

Eksempel fra vores hverdag:

En dreng ligger på cykelstien og graver er væk i det (virker lidt træt) Der kommer 3 drenge kørende på gocart. De stopper og er afventende på om den liggende dreng flytter sig. Drengen tager ikke notits af af de andre drenge og gør ikke antydning af at flytte sig. Den forreste dreng vender sig rundt og siger til de andre drenge ” venner jeg tror vi skal tage en anden vej. Jeg tror at der er vejarbejde, og han har glemt at stille et skilt op. Den

liggende dreng rejser sig nu op og siger " ja der er vejarbejde" og så begynder han at grave.

Vi sidder til samling. Børnene har faste pladser. Især for A er det meget vigtigt at han har sin faste plads. Der sker en konflikt mellem to børn. Den voksne tager et af børnene- B over til sig, hvilket betyder at B kommer til at tage A`s plads. A rejser sig og kigger på den voksne. Den voksne italesætter at nu at B kom til at tage A`s plads. A kigger på den voksne og siger " du må gerne trøste B. A sætter sig på sin plads ved siden af B og samlingen kan fortsætte.

SOCIAL UDVIKLING

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

SOCIALE KOMPETENCER

Børnene udvikler sociale kompetencer i fællesskabet med de andre børn. Det sker i grupper, i venskaber og i børnehusets kultur. Børn med særligt behov er inkluderet i både det lille og det store fællesskab. I fællesskaber får børnene mulighed for at give og opnå anerkendelse og forståelse for hinandens forskelligheder. Børnene lærer i samspillet med hinanden og de voksne at sætte grænser og sige til og fra. Børnene får mulighed for at færdes i forskellige kontekster som understøtter deres sociale adfærd, trivsel og nærmeste udviklingszone.

Vi skaber et miljø hvor der er plads til alle, men ikke til alt.

SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets overordnede mål:

Vi skaber et miljø, hvor børnene inddrages og opmuntres til at danne relationer i børnefællesskaber og derved udvikle samspilskompetencer

Vi skaber rammer, hvor børnene får mulighed for at opleve respekt og anerkendelse af egne og andres følelser og grænser

Vi skaber et miljø, hvor børnene får forståelse for hinandens forskelligheder

TEGN

1. Tegn: Børnene tager initiativ til leg og samspil, på tværs af kompetencer og ressourcer
2. Tegn: Børnene indgår i sociale relationer og fællesskaber med de andre børn og de voksne
3. Tegn: Børnene viser respekt og empati i samspillet med hinanden
4. Tegn: Børnene sætter ord på egne og andres følelser
5. Tegn: Børnene aflæser hinanden gennem verbal og nonverbal kommunikation
6. Tegn: Børnene viser hensyn til og hjælper hinanden
7. Tegn: Børnene viser forståelse for egne og andres grænser

TILTAG:

1. Tiltag: Vi støtter børnene i at etablere legerelationer og i at løse konflikter
2. Tiltag: Vi tilbyder børnene mulighed for at indgå i forskellige relationer
3. Tiltag: Vi sætter ord på børnenes følelser og handlinger
4. Tiltag: Børnene bliver set og anerkendte som unikke individer med egne kompetencer og interesser.
5. Tiltag: Vi tilbyder differentierede fællesskaber og en inkluderende praksis
6. Tiltag: Vi filmer med iPaden, ser de små klip med børnene, og sætter fokus på de gode relationer

A har været oppe at skændes med nogle drenge omkring nogle biler. A skriger højt og slår ud efter B. B bliver forskrækket og trækker sig tilbage. A forfølger ham og slår ham i maven. Der kommer en voksen og sætter sig på gulvet tæt på A og siger ” hold op hvor blev du gal og ked af det- kom lige hen til mig og sæt dig lidt. A sætter sig men holder ikke

op med at græder. Da han har siddet der lidt stopper gråden og han fortæller at B havde taget hans bil og kastet med den. B står tæt på og siger ” nej jeg kastede den ikke men den havde jo supervinger”. A stopper nu helt med at græde og siger ” ja ja det havde den ” De to drenge går i gang med at lege igen.

KOMMUNIKATION OG SPROG

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sproget er en forudsætning for at kunne udtrykke sig og kommunikere med andre. Der findes mange forskellige sprog, som alle spiller en rolle i børns udvikling. Sproglige færdigheder er en indgangsdør til verden – en mulighed for at høste viden og erfaringer. Det er derfor vigtigt at støtte børnene i at sætte ord og begreber på de oplevelser, de har i dagligdagen. Børnenes sproglige færdigheder udvikles hele tiden i mens de går i vuggestue og børnehave. Børnene møder sproget i samspil med børn og voksne i hverdagens små aktiviteter så som samling, gruppetid, spisning, bleskift og i garderoben. Børnene har behov for at møde voksne, der lytter til dem med forståelse og anerkendelse, så de får mulighed for at udtrykke deres meninger, følelser og tanker. Vi bruger Marte Meo principperne ved at sætte ord på barnets og egne handlinger og initiativer.

MÅLSÆTNING

Vi skaber rammer hvor børnene får mulighed for at udtrykke sig nuanceret såvel verbalt som nonverbalt omkring oplevelser, følelser og behov

Vi skaber et miljø, hvor der er tid og plads til at børnene kan indgå i dialog med hinanden og med de voksne

Vi skaber et miljø, hvor børnene ved hjælp af sproget oplever medbestemmelse og medindflydelse i at kunne påvirke deres hverdag, og sætte spor

TEGN

1. Tegn: At børnene i deres rollelege bruger forskellige toner og mimik
2. Tegn: At børnene håndterer problemer og konflikter ved hjælp af sproget
3. Tegn: At børnene kan fortælle sammenhængende om deres oplevelser
4. Tegn: At børnene indgår i dialog med både børn og voksne
5. Tegn: At børnene kan genfortælle en hændelse og fortælle om noget, som kan eller skal finde sted
6. Tegn: At børnene kommer med ideer og har forventninger om, at de kan realiseres

TILTAG

1. Tiltag: Vi leger og synger sange, hvor mimik, tegn og fagter er med til at illustrere forskellige følelser
Dagtilbuddets overordnede mål:
2. Tiltag: Vi hjælper børnene med at sætte ord på konflikter og de følelser, der er i spil
3. Tiltag: Vi giver plads til at fordybes os i et fælles tredje sammen med børnene
4. Tiltag: Vi introducerer børnene for nye ord, og giver dem mulighed for at lege med sproget
5. Tiltag: Vi tænker turtagning ind i dialogen, så børnene hver især får mulighed for at deltage i samtalen
6. Tiltag: Vi italesætter og forstørker børnenes ideer, hjælper og guider med at udføre dem

To piger leger i sandkassen med nogle nye skovle. A står og kigger på legen i lang tid. En voksne sætter sig i sandkassen og inviterer A med i hendes leg. De to piger kigger op og spørger om "vi skal lege sammen" A har nogle sproglige udfordringer men siger "ja" Pigerne og den voksne leger sammen og bygger et slot af sand. Den voksne guider A sprogligt således at hun forstår de andre piger. De andre piger er optaget af legen og acceptere den nye legekammerat uden forbehold.

KROP, SANSER OG BEVÆGELSER

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sammenhæng

Forudsætningen for at børn kan udvikle sig er, at de bruger deres krop gennem leg og bevægelse, hvorved læring kan ske. Børnenes sansestimulering hænger sammen med deres kropslige aktiviteter da sansning er knyttet til bevægelse. Gennem bevægelse og kropslig udfoldelse bliver børnene bevidste om deres egen kunnen og færdigheder, som kan give dem en forståelse for egne og andres grænser og derved kan de udvikle empati

Vi skaber rammer hvor børnene får mulighed for at udvikle deres kropsbevidsthed

Vi skaber et miljø hvor børnene kan mestre egne kropslige udfordringer

Vi skaber et miljø hvor børnenes sanseintegration stimuleres

Vi skaber et miljø, hvor børnene kan få mulighed for at opleve og bevare glæden ved kropslig udfoldelse

TEGN

1. Tegn: Børnene kan sige når de er sultne, tørstige, trætte, varme, kolde mm

2. Tegn: Børnene sætter ord på egne grænser og kunnen. fx stop, det er nemt, let, tungt, godt og dårligt

3. Tegn: Børnene kan mærke egen krop og kropssignaler og kan på eget initiativ søge ro og afslapning
4. Tegn: Børnene bruger og efterlyser de forskellige bevægelses-og sansemuligheder ude og indenfor
5. Tegn: Børnenes tilgang til sansestimuli ændres. F.eks. De går fra ikke at turde gyngede til at gyngede
6. Tegn: Børnene kan benævne de forskellige kropsdele

TILTAG:

1. Tiltag: Vi tilbyder forskellige aktiviteter som styrker de motoriske færdigheder
2. Tiltag: Vi sætter ord på kroppens dele, funktioner og forskelligheder
3. Tiltag: Vi tilbyder aktiviteter med mulighed for at lugte, smage, føle og lytte
4. Tiltag: Vi støtter og opfordrer børnene til at lege og bevæge sig ude og inde.
5. Tiltag: De voksne er aktivt deltagende i fysiske aktiviteter sammen med børnene
6. Tiltag: Vi laver forskellige lege og afslapningsøvelser som giver børnene kontakt til deres krop og følelser
7. Tiltag: Vi bruger iPad'en med børnene til at filme kropslige udfoldelser og til at søge viden om kroppen.

A har været fysisk aktiv både ude og inde og virker til at være træt og lidt irritabel overfor de andre børn. Han vil ikke spise eftermiddagsmad og han tisser i bukserne to gange inde for en time. En voksen finder madras og massage ting frem. A vil gerne være med og ligger sig på madrassen som den første. Den voksne massager ham på ryg og ben. A lukker øjnene og ligger helt stille. Da han er færdig sætter han sig i sofaen med en bog og da B kommer og vil sidde sammen med ham, gør han plads og de to børn snakker brandbiler.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

SAMMENHÆNG

Børnene i børnehuset kommer dagligt ud at mærke naturen på egen krop, og bliver udfordret på motorikken og sanserne, da naturoplevelser bidrager til både den følelsesmæssige, mentale og fysiske udvikling. Børnene opmuntres til at være nysgerrige, fantasifulde og undersøgende i deres møde med natur og naturfænomener. Vi følger børnenes spor, og eksperimenterer med naturfænomener både ude og inde på børnenes præmisser. Dette giver børnene en forståelse for dyreliv, planter, årstider, vejret, former, farver mm. Dette gør vi praksis, hvor det er meningsfuldt for børnene, eksempelvis samler vi skrald i skoven og opfordrer børnene til at tegne på begge sider af papiret.

Dagtilbuddets overordnede mål:

Vi skaber rammer så børnene, får mulighed for at udforske og eksperimentere med naturfænomener

Vi skaber rammer, hvor børnene får mulighed for at opleve glæde ved og udvise respekt for naturen og miljøet

Vi tilbyder et miljø, hvor børnene opnår fortrolighed med de muligheder der er tilgængelig i naturen

TEGN

1. Tegn: At børnene udtrykker begejstring ved at opleve og eksperimentere med naturen og dets fænomener.
2. Tegn: At børnene med deres adfærd viser respekt for naturen samt plante- og dyrelivet.
3. Tegn: At børnene kommer med idéer og giver udtryk for nysgerrighed.
4. Tegn: At børnene konstruerer og leger med naturens materialer.
5. Tegn: At børnene selv opsøger sansemæssige udfordrende aktiviteter i naturen.
6. Tegn: At børnene benytter kategorier som vægt, form, længde og antal.
7. Tegn: At børnene er opmærksomme på, hvad der ikke hører hjemme i naturen.
8. Tegn: At børnene udviser miljøbevidsthed ved fx at samle batterier, spare på vandet og samle affald mm.
9. Tegn: At børnene efterspørger aktiviteter i naturen

TILTAG

1. Tiltag: Vi giver plads til at børnene kan undersøge og spørge ind til dyr og planters livsbetingelser
2. Tiltag: Vi følger børnenes spor og eksperimenterer med naturfænomener
3. Tiltag: Vi introducerer børnene for naturens muligheder både på legepladsen og i nærmiljøet
4. Tiltag: Vi giver plads til leg og anvendelse af naturens materialer samt hvad disse kan bruges til
5. Tiltag: Vi samler affald, sparer på vand, papir og lignende, samt værner om naturens dyre- og planteliv
6. Tiltag: I dialog med børnene benytter vi kategorier, som vægt, form, længde og antal.

7. Tiltag: Vi italesætter sanseoplevelser og naturfænomener.

Billeder på vej fra skovtur og legeplads

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er blandt andet gennem mødet med andre og det anderledes, at man definerer sit eget kulturelle ståsted og genkender egne kulturelle rødder. Mødet med forskellige udtryksformer og værdier giver børn kendskab til den kulturelle mangfoldighed, hvor sprog, vaner og levevilkår kan være forskellige, og at der er mange måder at agere og udtrykke sig på. Børn får gennem oplevelser af kunst og kultur inspiration til at lege og eksperimentere med de udtryk de møder. Forskellige udtryksformer kan være bøger, film, teater, musik, billeder, digitale medier mm

SAMMENHÆNG

Vi skaber et miljø hvor børnene får mulighed for at få indblik i kulturel mangfoldighed Vi skaber rammer hvor børnene præsenteres for og inddrages i nye oplevelser og indtryk, som kan bidrage til deres egne skabende kulturelle udtryk Vi skaber et miljø hvor børnene har adgang til materialer, redskaber og medier, der kan give input til deres egne skabende aktiviteter.

Vi skaber rammer som giver børnene mulighed for at hinanden, og at præsentere egne kulturelle udtryk og aktiviteter for hinanden.

TEGN

1. Tegn: Børnene stiller spørgsmål til og fortæller om forskellige kulturer og traditioner.
2. Tegn: Børnene accepterer og sætter ord forskelligheder
3. Tegn: Børnene skaber, tegner, fortæller, synger, danser og kombinerer nogle af disse.
4. Tegn: Børnene bruger og efterspørger de materialer og remedier de er præsenteret for
5. Tegn: Børnene snakker om og viser interesse i dokumentationer og udstillinger
6. Tegn: Børnene gengiver egne erfaringer gennem leg og andre udtryksformer.

TILTAG

1. Tiltag: Vi sætter ord på og snakker om forskelligheder, kulturen og mangfoldigheden sammen med børnene
2. Tiltag: I de grupper hvor der er børn med anden kulturel baggrund, arbejdes der med dette i samlingen.
3. Tiltag: Vi inspirerer børnene i dagligdagen eks. når de voksne laver teater og holder samling mm.
4. Tiltag: Vi præsenterer forskellige teknikker, materialer og remedier for børnene.
5. Tiltag: Der laves plan for hvilke materialer man vil arbejde med i tegne/male funktionen
6. Tiltag: Vi stiller ting indbydende, laver udstillinger og dokumentationer der kan inspirere
7. Tiltag: Børnene har adgang til forskellige materialer og remedier, herunder også computer og Ipad.
8. Tiltag: Vi støtter børnene i at præsentere egne kulturelle udtryk for hinanden, eksempelvis til samling.

Billeder på vej

EVALUERINGSKULTUR

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende på vores pædagogiske mål og handlinger.

Under udarbejdelse af pædagogiske læreplaner vil vi bruge følgende værktøjer til dokumentation af dette arbejde.

- Praksisfortællinger
- Foto
- Video
- Smittemodeller
- Iagttagelser/observationer
- Børneinterview.
- Aktionslæring.

Se nedenstående eksempel:

AKTIONSLÆRINGSMODEL

<p><u>Sammenhæng</u> <u>Baggrund</u> <u>Undren</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad skal vi i gang med og hvorfor • Hvad vil vi gøre noget ved • Hvilke læreplanstemaer prioriteres 	<p>Køkkenet skal være en del af børnehuset</p> <p>Et godt samarbejde mellem kollegaer på tværs af faggrænser</p> <p>Køkkenet skal blive/være synligt for børnene</p>
<p><u>Mål</u> <u>Forløb</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er det vi vil opnå • Tidsplan • Hvem gør hvad – uddelegering af opgaver for personalet. 	<p>Børnene skal have viden omkring den mad de spiser –</p> <p>Vi skal tænke færdigheder ind i madlavningen_ smørre selv – hælde op selv- lærer at finde egne grænser for portioner</p> <p>Børnene skal hjælpe med at skærer grønsager</p> <p>Bålmad – hvor tit- Dorthe vil gerne være en aktiv del af det.</p>
<p><u>Tiltag</u> <u>Handlinger</u> <u>Implementering</u> <u>Viden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke tiltag/aktioner skal i gang • Hvordan når vi målene • Skal vi have ny viden om emnet 	<p>Vi skal have indkøbt ordentlige knive til børnene</p> <p>Bålmad- Dorthe og 2 voksne-</p> <p>Vi skal have spejderskåle til alle børn</p> <p>Termokander til skovturer – til pølser i varmt vand</p> <p>Vi skal se hvor meget vi har af pander og gryder til bålmad- og et stativ til gryder.</p> <p>Vi skal have en struktur der understøtter madlavning: implementere aktiviteter og handlinger i huset der retter sig mod madlavning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rækkefølger • Aldersgrupper • ansvar
<p><u>Tegn</u></p> <p>Hvilke indikatorer skal vi holde øje med</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Læreplanstemaerne tænkes ind b. Hvilke børn har særlige behov (det lille fællesskab) c. Hvilke tegn vil vi gerne se i hele børnegruppen (det store fællesskab) 	<p>Alle dele af læreplanerne kan tænkes ind</p> <p>Vi kan udvælge børn der har særligt behov for guidning til specielle opgaver. Vi kan arbejde med deres kompetencer og se at de lykkes i det.</p> <p>Vi kan arbejde med det store fællesskab og se børnene arbejde sammen i de gode relationer og bruge deres sociale kompetencer.</p>

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi vil løbende arbejde med de pædagogiske læreplaner – på vores pædagogiske p-møder vil vi kigge på nye tiltag som skal beskrives ind i læreplanerne – vi vil kigge på praksisfortællinger og billedokumentation og sørge for at forny historikken når der er nye tiltag og forandringsprocesser igang

DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

Vores evalueringer bliver brugt til at reflektere over praksis, og til at diskutere om vi lever op til de fastlagte målsætninger og kvalitetskrav. I arbejdet med vores læreplan laver vi også en løbende evaluering af de processer vi sætter i gang med henblik på at kunne ændre retning i forhold til børnenes

perspektiv. Det er vigtigt hele tiden at have målet for øje samtidig med at kunne inddrage børnenes spor. Et eksempel fra praksis er et projekt i skoven, hvor de voksne på forhånd har bestemt hvilke grupper børnene skulle være i og hvilke aktiviteter de skulle tilbydes. Det viser sig at børnene på tværs

af grupperne bliver optaget af andre ting. Eks. opsamling af skrald, at lave... og indsamling af små dyr.

Her ændrer de voksne retning og støtter op om børnenes egne initiativer og handlinger.

Til brug for opsamling af data bruger personalet logbøger, der tages billeder og video mm.

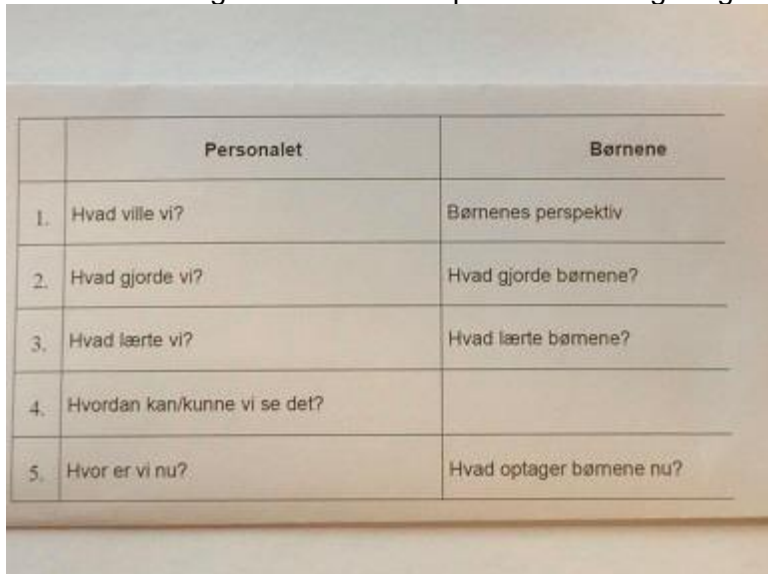
På basisgruppemøder laves i fællesskab en evaluering som indfanger forskellige perspektiver på både

de voksnes og børnenes læring. Basisgrupperne bringer på skift evalueringer og SMTTE -modeller på et

fælles personalemøde, hvor der reflekteres over den pædagogiske praksis, hvad er skridtet for næste

handling mm.

Børnernettet bruges til at lave små praksisfortællinger og hverdagevaluering

	Personalet	Børnene
1.	Hvad ville vi?	Børnenes perspektiv
2.	Hvad gjorde vi?	Hvad gjorde børnene?
3.	Hvad lærte vi?	Hvad lærte børnene?
4.	Hvordan kan/kunne vi se det?	
5.	Hvor er vi nu?	Hvad optager børnene nu?

